

Емануел Карер Фото А. Оташевић

Свети Павле као Лењин

Моја истрага о настанку хришћанства личила је на реконструкцију диносауруса на основу неколико костију из скелета – каже француски писац Емануел Карер у разговору који смо учинили београдског Сајма књига водили у стану недалеко од Булевара Осман, једној од париских жила куцавица

СУСПРЕТ

Ана Оташевић

Субота 29. октобар 2016.
kulturni.dodatak@politika.rs

Емануел Карер је писац кога заокупља однос између стварности и фикције. Његов књижевни пут развијао се између романа, репортажа и сценарија. Ове различите форме су обликовале његов приповедачки поступак. Од *Једној руској романа*, у коме истражује породичну генеологију, руско-грузијско порекло своје мајке и њеног оца, грузијског емигранта који је током рата радио за Немце и нестало приликом ослобођења, вероватно као жртва насумичних егзекуција, до последњег романа *Царство*, монтажно-новелеске фреске првих година хришћанства коју је замислио док је радио на сценарију за серију о зомбијима, Карер је стекао навику да пише о себи.

Мешајући аутобиографске елементе из времена када је пролазио кроз духовну кризу почетком деведесетих са истрагом о рађању хришћанства, Карер пише за оне који верују као и за оне који не верују. Себе описује као маловерног, цитирајући Јеванђеље по Матеји.

Роман од четири страна, који је са француског превела Светлана Стојановић, чита се као узбудљиво путописно штиво, у коме главни ликови, Павле и Лука, личе на авантуристе који крче себи пут кроз забити грчког света.

– Покушао сам себи да представим како је настало јеванђеље, ко је могао да буде његов аутор, па сам направио реконструкцију првих педесет година хришћанства која је у великој мери замишљена, али и утемељена на ономе што можемо да сазнамо из историје и критичког читања Библије. То је као када реконструишете диносауруса на основу неколико костију из скелета, каже Карер у разговору који смо учинили београдског Сајма књига водили у стану недалеко од Булевара Осман, једној од париских жила куцавица.

Декор је сведен, сто и кауч окренути су прозору који захвата већи део зида и гледа на унутрашње двориште које је осликала јесен, типично париско двориште које од уличне вреве деле тешка дрвена врата.

Полице за књиге су празне, у углу просторије је писаћи сто на који је положен лаптоп.

Овде радите? – Овде сам привремено, тренутно пролазим кроз личну кризу... компликовано је...
Лична криза је... – Не желим да причам о томе.

Мислила сам на кризу која вас је увела у писање ваше последње књиге, *Царство*.

– То је давнашња криза, пре више од двадесет пет година, када сам пронашао уточиште у хришћанству, помало ватрено и догматски.

Да ли је губитак вере био услов да напишете ову књигу?

Има хришћана који одлично пишу о хришћанству, али се у великој мери слажем са историчарем раног хришћанства Ернестом Ренаном – често га цитирам у књизи – који је сматрао да историју религије може најбоље да пише неко ко је у њу прво веровао, а више не верује, онај ко је ногама на две стране. Желео сам да ову књигу могу да читају верници као и они који то нису, да у њу може да се уђе кроз двоја супротна врата.

Пишете: „У једном тренутку свог живота био сам хришћанин. То је трајало три године. Онда је прошло.“ Попут какве страсне везе? Није се одједном завршило. Колико је прео-

Овом роману сте пришли као писац и као историчар?

Као неко ко воли истрагу. Истраживао сам овај период на основу података којима располажем, најпре из Новог завета. То је нека врста водича кроз Нови завет. Павле и Лука су главни ликови, али они у овој књизи срећу све кључне личности Новог завета, без ореола. Свети Павле, Свети Петар, Свети Лука, још нису били свеци, већ људи који улазе у расправу, чија се мишљења разликују, који су љубоморни. О томе је роман. У време о коме пишем нико није знао да живи у периоду после Христа, нико није замишљао да ће се звати Свети Петар, Свети Павле... Догма још није постојала.

Цитирате Ничеа који се пита да ли је могуће да неко још верује у такве ствари као што је хришћанство, све због „једног Јеврејина заплетог на крст пре две хиљаде година који је тврдио да је син Божји – мада нема доказа за ову тврдњу...“ Хришћанство је доктрина коју је ширила шаљива јеврејских рибара која је поверавала у чудо?

Навикнути смо на хришћанство, у културолошком и историјском смислу, те ми је занимљиво да покажем колико је ова доктрина необична.

Да ли Нови завет може да се чита као нека врста научне фантастике?

Ако говорите о људима који у једном тренутку почину да верују у васкрсење неког непознатог верског агитатора из Јерусалима, доживе метаморфозу и постану половина људске врсте која је на невидљив начин повезана са остатком, да, то веома личи на научно-фантастичну причу.

Као када Филип Дик, писац научне фантастике који вам је близак и који се у једном периоду живота окренуо хришћанству, каже да је оно што пише у његовим књигама истина...

Он се не разликује много од Павла, само што је Павле успео као оснивач религије, док је Дик успео само као писац. Али је зато његов колега Рон Хјубард, писац научне фантастике, основао сајентолошку цркву.

У дугачком уводу који претходи причи о Павлу и Луци, описујете како је роман настајао. То би заправо могла да буде два романа?

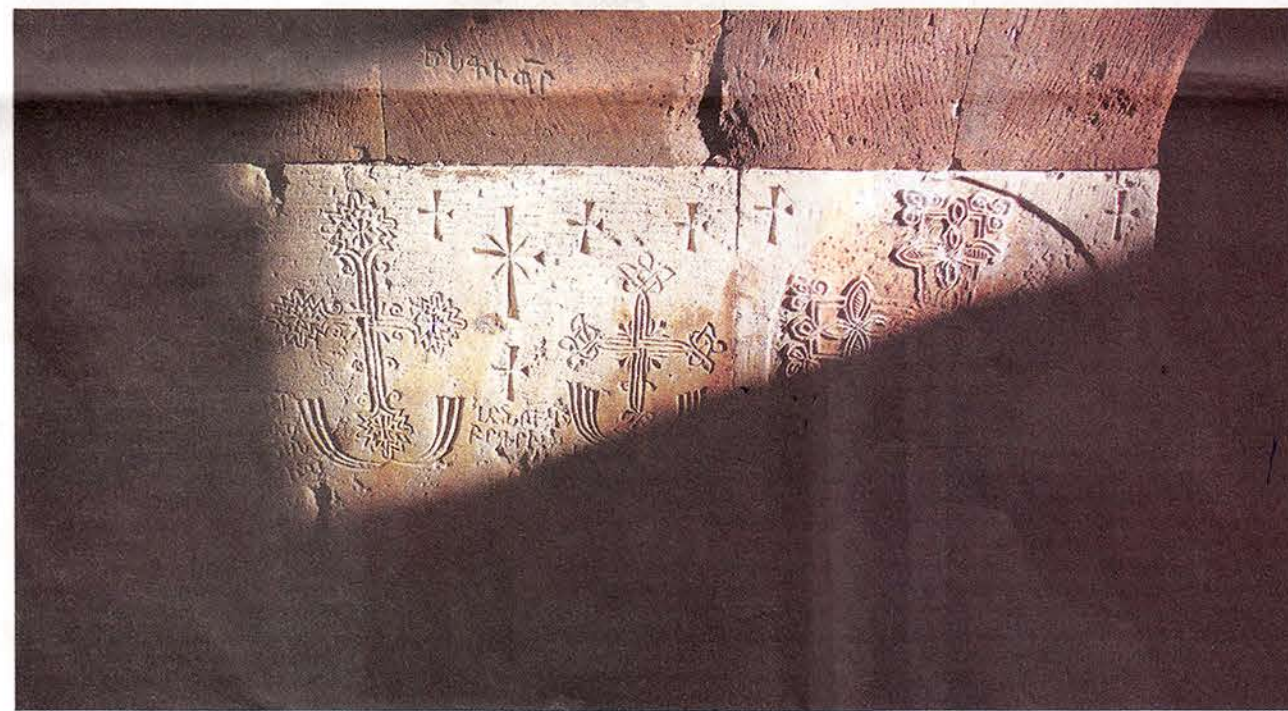
Волим да измешам два различита проседа, као у монтажи, са елементима који као да припадају различитим романима. Чинило ми се да није довољно интересантно да пишем о сопственој верској кризи, али ми је из овог угла приче о првим хришћанима изгледало оправдано.

Пишете у првом лицу и приповедачево „ја“ се не губи ни када прелази на историјски део. Приповедач узима читаоца за руку и води га кроз роман.

То је форма која ми је постала блиска и која се састоји у томе да говорим у своје име. Могу да вас опутже за нарцисизам када тако приступите, ту сигурно има и нарцисизма, али има и нечег понизног. Као да кажете: „Ово није истина што читате, то је оно што сам ја чуо, видео, разумео, о чему сам размишљао, то сам само ја.“ То не значи да сам свезнајући, већ да причам причу онако како је видим, искрено, а искреност и истина нису исто.

Важно ми је да јасно направим разлику читаоцу између онога што замишљам и онога о чему се већина историчара слаже, да зна шта је поуздано, а шта је фикција.

Наставак на другој страни

Седам цркава, јерменски манастир из 10. века на територији данашње Турске Фото Себастијан Куртоа

Наставак са прве стране

У роману наилазимо на бројне примере из филма, музике, литературе. Приповедање је лежерно, без патоса. Павла поредите са јога гурум каквих данас има...

Не видим разлог да будем посебно озбиљан када говоримо о религији. То је део живота. У оваквим књигама захтевамо много од читаоца, па је

зато фер да им пут учинимо угодним, уз мало ироније, поређења која могу да изгледају чудна, али све је то како би читалац, од кога тражим напор да прати нешто прилично сложено, постигао задовољство приликом читања.

Велики број поређења везан је за историју Совјетског Савеза из времена првих болшевика...

Има нечег заједничког у тим малим сектама које су у једном тренутку добиле огромну историјску важност. Појава хришћана је био феномен на marginи Римског царства који се проширио. Овај период има сличности са нашом епохом.

То је глобализовани свет у коме се грчки свуда говори, као данас енглески. Велике религије у време Римске империје губиле су на снази и људи су почели да се интересују за оно што су називали источњачким религијама. Данас постоји исто интересовање за источњачке религије.

Зашто?

Из истих разлога, зато што је главна религија у Европи, хришћанство, на издисају.

Павле и Лука су добар романески пар, Павле је харизматичан, узнемирујући, Лука је блажи и мирнији, неко с ким можемо да се поистоветимо. Подсећају и на Шерлока Холмса и Вотсона

То је оно чему данас присуствујемо? Чини ми се да је тако.

Да ли је у данашњим верским сукобима у питању религија или политика? Не знам, али и у овој књизи видимо како оно што је у почетку искључиво верско питање постаје политичко. Свети Павле је на изврстан начин изразио политичка питања. Поредим, на пример, његова писма, текстове које сматрам изузетним, са неким Лењинијевим текстовима пре револуције.

Ваша књига понекад личи на сценарио...

Неке сцене сам намерно писао као филмске, на пример сцена када Павле први пут узима реч у синагоги. Али то је зато што Лука, аутор јеванђеља и Дела апостолских, често пише као сценариста. Каже на пример: „И Христ подиже поглед ка њему“, даје конкретна упутства, попут сценских упутства када пишете дијалог.

Павла и Луку поредите са двојцом авантуриста из приче Рајларда Киплинга „Човек који је хтео да буде краљ“, по коме је Џон Хјустон снимно филм, са Шоном Конеријем и Мајклом Кејном у главним улогама. Лука је нека врста Санча Пансе, док је Павле Дон Кихот...

Павле и Лука су добар романески пар, Павле је харизматичан, узнемирујући, Лука је блажи и мирнији, неко с ким можемо да се поистоветимо. Подсећају и на Шерлока Холмса и Вотсона.

По једном предању Лука је био Сиријан рођен у Антиохији. Павле је у ширење хришћанства пошао из Сирије и пет година му је требало да прође удаљене делове Римског царства који покривају данашњу Турску. Данас је ово поново попрште верских ратова и нама је припало да будемо неми сведоци уништавања вековне баштине, укључујући и оне из најранијег периода хришћанства. Верујете ли у повратак религије и верских ратова? Цихадизам је истинска болест ислама, али хришћанство, које је пет векова старије од ислама, такође није показивало привлачно лице пре пет векова.

Има ли неке сличности између првих хришћана и цихадиста који се одричу овог света и верују да ће завршити у рају са девицама? Први хришћани су веровали да долази крај света и да је васкрсење неминувано. Али разлика је у томе што међу првим хришћанима није било насиља.

Несугласице између Павла и цркве у Јерусалиму о којима пишем у овој књизи понекад личе на несугласице између првих болшевика, али међу болшевицима је било физичког уклањања чим су дошли на власт, док у првим данима хришћанства није било насиља, што је необично. Напротив, принцип да се окрене други образ уколико вас неко увреди примењивао се буквално. У том смислу у раном хришћанству заиста има нечег јединственог. О хришћанству које се касније усталичило може да се говори као данас о исламу.

У књизи се помиње и Лимонов, руски авантуриста, писац и политичар, јунак вашег претходног романа. Привлаче вас ликови који се не уклапају у норму?

Као сваког сликара портретисту када открије неко необично лице које као да је извајано, са великим контрастима сенке и светлости. Прича о његовом животу ми је у исто време омогућила да напишем авантуристичку књигу у стилу Александра Диме и књигу о историјским догађајима, о крају комунистичког света и ономе што је уследило, о хаосу деведесетих који траје све до данас.

Стално се враћате Русији?

Да, много сам писао о Русији, тамо сам снимно један филм, Русија ми је блиска. Део њене културе, као што је велика књижевност 19. века, нераскидив је део француске културе. Французи гаје наклоност према Русији, упркос свему.

КУЛТУРА
УМЕТНОСТ
НАУКА

Издаје: Политика новине и магазини д.о.о.
Директор: Мира Глишић-Симић. Директор: Нина Самаршић.
В. г. главни и одговорни уредника: Жарко Ракић. Уредник Догађаја: Ана Оташевић.
Графички дизајн: Илија Милошевић. Телефон: 330-1751. Факс: 3373-393.
Електронско издање: www.politika.rs